

Maria története

foglalkozásvázlat

(Drama Strategies – New Ideas from London Drama, edited by Ken Taylor, Heinemann, 1991)

Lehetséges előzmények

Csoportmunka

Maria családja

A letartóztatás napja

A csoport tagjai által felvetett kérdések

KIINDULÁS

A szerkesztő elmeséli a történetet

A DRÁMA MEGÁLLÍTÁSA ÉS A MEGÉRTÉS ELLENŐRZÉSE

Megértették-e?

MODELLEZÉS

Egy interjú megtervezése

PÁROS MUNKA

Újságíró/fotós
Interjútervezés

AZ EGÉSZ CSOPORT ÉS A TANÁR SZEREPBEN

A szerkesztő beszámolót kér a múlt eseményeiről

PÁROS MUNKA

Újságíró/fotós
Az interjú elpróbálása

PÁROS MUNKA ÉS ÁLLÓKÉP

Újságíró/fotós
A fényképezés elpróbálása

AZ EGÉSZ CSOPORT ÉS A TANÁR

Beszélgetés Mariáról

AZ EGÉSZ CSOPORT ÉS A TANÁR SZEREPBEN

Interjú Mariával

AZ EGÉSZ CSOPORT ÉS A TANÁR SZEREPBEN

A szerkesztő kéri a beszámolókat

AZ EGÉSZ CSOPORT ÉS A TANÁR SZEREPBEN

A történetet nem közlik

NARRÁCIÓ

AZ EGÉSZ CSOPORT ÉS A TANÁR SZEREPBEN

Közölni lehet a cikkeket

REFLEXIÓ

Általános célok A cenzúra bemutatása; a bizalom, bizalmatlanság, lojalitás és árulás fogalmainak megismertetése.	Amire szükség van Egy történet – lásd később. Esetleg író-áblák, papír, tollak.	Stratégiák A tanár szerepben mint „másodpáncsnok”; páros munka, történet és narráció, interjúk, állóképek, modellezés.

Kiindulás

A tanár az újság szerkesztőjének szerepében elmeséli az osztálynak Maria történetét. A tanulóké a hírre éhes újságírók szerepe.

A tanár használhatja a saját történetét, vagy választhatja az általunk közöltet.

A tanár szerepben: „A történet bizalmas és titkos. Öt évvel ezelőtt lapunk közölt egy cikket Maria peréről. Akkor azt írtuk...”

„...Maria Gonzales-t ma hét év börtönben letöltendő szabadságvesztésre ítélték egy olyan bűncselekményért, amelynek elkövetését a mai napig tagadja. A bíró egy eljuttatott megjegyzésében hideg, számító embernek nevezte Mariat, aki mindenre képes, és éppen ezért a törvény teljes szigorával lépett fel annak érdekében, hogy Mariat és a hozzá hasonlókat elrettentse az ilyen örült cselekedetek elkövetésétől.

A tárgyalóteremben tartózkodó édesanyja azt kiabálta: »Itt valami tévedés van, ez nem lehet igaz!«

Régebben a drámaórákon gyakran alkalmaztak bizalomjátékokat, és sokat foglalkoztak a megfelelő csoportilégkör kialakításával. Míg a bizalom helyénvaló egy iskolai közösségben, nagy hiba lenne, ha a való életben is mindenkiben megbíznánk. Szükség van arra, hogy képesek legyünk különbségeket tenni és véleményt alkotni. A tanulóknak néha bizalmatlanul kell viselkedniük, s nemcsak akkor, ha pl. idegenek édességgel kínálják őket...

Az újsághírt meg lehet írni az óra előtt, de lehet ez az óra része is: ekkor a tanulók ötleteit használjuk fel a cikkhez.

Mi azt a módszert találtuk megfelelőnek, amikor egy másik osztállyal íratjuk meg egy elképzelt újság címlapján megjelent történet „eredeti” változatát.

Amennyiben a történet egyes részletei nem teljesen egyértelműek, megkérheti a tanulókat, hogy segítsenek a homályos pontok tisztázásában. Szükség lehet arra, hogy bizonyos „kutatásokat” végezzenek: Hol lakhat egy otthonát elhagyó 18 éves fiatal? Miért ment el otthonról? Milyen bűncselekményért jár hét év? Miért nem hisznek az ártatlanságában?

A dráma megállítása és a megértés ellenőrzése

Szerepen kívül, kérdéseivel irányított megbeszélés formájában vizsgálja meg azt, hogy a tanulók megértették-e, milyen környezetben játszódik a dráma, és melyek a történet „tényei”.

Modellezés

Egy önként jelentkező tanulóval rögtönözzen jelenetet, amelyben egy újságíró és fotós kollégája interjúra készülnek fel (az interjú alanya Maria lesz majd).

Ha a csoport nem gyakorlott a drámapunkában, avagy a téma nem „biztonságos” a tanulóknak, akkor ez a fajta „modellezés” a játzók segítségére lehet (mintát nyújthat számukra).

Páros munka

„A” = újságíró

„B” = fotós

Tervezzék meg együtt – szerepben – a Mariával készítendő interjút!

Néhány szempont:

1. Hogyan érezheti magát Maria, miután öt évet töltött börtönben?
2. Mit tehetett Maria először?
3. Ki lehet az, akit látni szeretne?
4. Változott-e valami?

Az interjú alkalmazása azért fontos, mert egy módja a csoport javaslatainak beépítésére a dráma kibontása érdekében. Védelmet is nyújt, mert senkinek nem kell Mariat játszania. A tanári szerep is a védettséget erősíti. Létrejöhethet spontán improvizáció, amely során a csoport a szituáció megfigyelőjeként és résztvevőjeként egyaránt jelen lehet.

Az egész csoport és a tanár szerepben

A tanár a szerkesztő szerepében az eseményekre visszatekintő riportot készít a lap munkatársaival.

A tanári szerepjáték, a szerkesztő kérdései erősíthetik a dráma hihetőségét-hitelességét. Arra is lehetőséget biztosítanak, hogy a tanár ellenőrizze, mennyire értették meg a tanulók a feladatot.

Páros munka

„A” = újságíró

„B” = fotós

„Próbálják el” (természetesen szerepben) az interjút. Maria szerepét a fotóst játszó tanuló vegye magára.

A tanulóknak tisztában kell lenniük azzal, hogy mint újságírók és fotósok játsszák Maria szerepét (szerep a szerepben). A távolító technika alkalmazása a tanulók érzelmi védettségét célozza.

Ezen a ponton senkit nem kérünk Maria (aki a börtönben lelki és testi kínokat állt ki) szerepének eljátszására.

„B” sajtófotós, aki most azt tette, hogy ő Maria, így „A” (mint újságíró) tesztelheti vele a Marianak felteendő kérdéseit.

Úgy véljük, hogy jelen esetben indokolt a tanulók védelmének ez a mértéke is.

Páros munka és állókép

„A” = újságíró

„B” = fotós

Ezúttal Maria fényképezését próbálják el (itt „A” játssza Maria szerepét). Olyan fotót kell készíteniük, ami illeszhető ahhoz a történethez, amin éppen dolgoznak.

„B” – mint a fotós – alkosson állóképet (*szoborjáték*).

Az egész csoport és a tanár együttes megbeszélése

A tanár és a csoport szerepen kívül megbeszéljük, mit tehet majd Maria szabadulásának napján. Maria életének különleges napjáról próbálunk ezáltal képet festeni úgy, mintha az egy újság vezércikke lenne. Minden apró részlet fontos: amit csinál, ahová megy stb.

Egyezzenek meg a csoporttal a kérdéses nap „tényeiről”. Meg lehet állapodni bizonyos időpontokban és helyszínekben. Mindez lehetőséget biztosít a tanulóknak a dráma *fejlesztésében* való részvételre.

Az egyezkedésnek konszenzus felé kell tartania: bízva a csoportra annak eldöntését, hogy mi történjen a drámában. E drámán dolgozva az egyik alkalommal a következőképpen alakult a forgatókönyv: Maria ártatlan volt, tudta, hogy hamis a vád, azt azonban nem tudta, hogy ki terelte rá a gyanút. Szabadulása után egész napját azzal töltötte, hogy felkutatta barátait, és megpróbálta összeilleszteni a letartóztatás napjának eseményeit. Tette ezt mindaddig, amíg bizonyosságot nem szerzett arról, hogy ki követte el a bűncselekményt. Aztán elindult, hogy találkozzon vele...

Az egész csoport és a tanár szerepben

Több páros készít interjút – a szabadulás napjának különböző időszakaiban – a tanárral, aki Maria szerepét játssza. A csoport többi tagja mint megfigyelő vesz részt a munkában.

A csoport védelme érdekében tanácsos, ha inkább a tanár játssza Maria szerepét. Bár a tanár tudja, hogy hová megy Maria és miért (hiszen ezt a tanulókkal együtt tervezték meg), mégis vonakodhat attól, hogy a riportereknek megmondja az igazat. A sajtó munkatársainak el kell dönteniük: elhiszik azt, amit Maria mond nekik, vagy nem (ha igen, ha nem: miért?).

Az egész csoport és a tanár szerepben

A tanár a szerkesztő szerepében, a tanulók pedig mint fotósok és újságírók: számoljanak be visszamenőleg a történetekről.

Kérje meg őket arra is, hogy gyorsan fogalmazzanak meg egy főcímet.

A főcímmel kapcsolatos munka kiterjedhet a különböző újságstílusok tanulmányozására. Segítsen megírni a tanulóknak egy cikket, amit azután megvizsgálhatnak, például összehasonlíthatnak más újságcikkkel.

Az egész csoport és a tanár szerepben

A tanár a szerkesztő szerepében elmondja a csoportnak, hogy bár írásaik kiválóak, mégsem fogja azokat leközzölni. Ebben nem ő a hibás, „külső nyomásra” cselekszik.

A tanár „másodparancsnoki szerepben”¹⁰ elutasít mindennemű felelősséget. A nyomást gyakorló külső erő lehet a rendőrség, a lap tulajdonosa, Maria rokonai stb. Célunk az, hogy a csoport tagjait munkájuk eredményeinek (konkrétan: cikkeik) védelmére készítsük. Egyúttal a dráma iránti elkötelezettség is erősödhet.

¹⁰ A tanár által választható szerepek típusairól a DPM 1994-ben megjelent különszámában bővebben írtunk. (A szerk.)

Narráció

Tanári közlés: eltelt bizonyos idő. Az újságírók azóta sok témán dolgoztak sikerrel, de a Maria-ról szóló cikk (amit nem jelentethettek meg) azóta is feszíti, zavarja őket. Egy ideig a helyzet változatlan volt, a cikkeket továbbra sem közölték... azután egyszer csak történt valami...

A magyarázatok a korábban – a csoporttal együtt – kidolgozott történetnek megfelelően változhatnak. Ha a rendőrség akadályozta meg a cikkek közlését, akkor valamilyen ok miatt megszűnt további befolyásuk; ha a tulajdonos, akkor halála után az új tulajdonos nyilvánosságra akar hozni mindent stb.

A narráció célja, hogy a csoportot a következő fontos döntés elé állítsa.

Az egész csoport és a tanár szerepben

A tanár a szerkesztő szerepében arra készül, hogy lehetővé tegye a cikkek megjelentetését, de az újságírók tudtára adja, hogy a saját felelősségükre cselekszenek.

A csoportnak itt morális kérdésben kell döntenie: aláírják-e, hogy a saját felelősségükre közlik cikkeiket (amelyek hatására akár vádat is emelhetnek ellenük, pl. a rendőrség, vagy bárki más). A tanár előkészítheti az ehhez szükséges iratot. Ezen a ponton különböző kérdések merülhetnek fel: miért tiltották meg a nyomtatást, miért és kik palástolták el a történeteket, aláírják-e az újságírók a nyilatkozatot (kockáztatva ezzel, hogy vádat emelnek ellenük is), fontos-e egyáltalán nyilvánosságra hozni az eseményeket, mi az igazság és mi számít az igazság elhallgatásának stb. (Ha közlik az igazságot, esetleg fenyegetéseknek és megfélemlítésnek teszik ki magukat a valódi bűnösök részéről.)

A szerkesztő „tárja ki az ajtót”, de ne legyen támogató. Ő lehozhatja a cikket, de a felelősség teljes mértékben az újságíróké.

Egy „igazi”, aláírásra váró irat növeli a feszültséget és jelentőséget ad a szituációnak. A tanár mint szerkesztő kövessen el mindent, hogy a csoport tisztában legyen az aláírás jelentőségével. Ha perbe fogják őket, elveszíthetik otthonukat, megtakarított pénzüket, családjukat, és mindez a karrierükbe is kerülhet.

Reflexió

A felmerült erkölcsi és szociális kérdések megvitatása.

További munka

A továbbiakban foglalkozhatunk a következőkkel:

- Gyűjtsenek a tanulók különböző, de egy napon megjelent újságokat. Hogyan írnak ugyanarról az eseményről az egyes lapok? Milyen fotókat használnak?
- Járjanak utána, kik a különböző lapok tulajdonosai. Mit gondolnak, van-e ezeknek az embereknek befolyásuk arra, hogy mit és miként közöl a lapjuk?
- Szerintük milyen cikkeket, könyveket tilthat be a kormány?
- Rögtönözzenek drámát arról, hogy Maria börtönben letöltött öt éve miként hat a családjára, és milyen hatása volt az újságcikkeknek az életükre.

Fordította: Majoros Krisztina

Hollókirály

színházi előadás befogadásának előkészítése

Vatai Éva

1995 júniusában az évente Sikondán megrendezett francia színjátszótáborban a svájci *Pannalal's Puppets* Hollókirály című előadására készültünk.

Tina és Michel Perret-Gentil azt tűzték ki működésük egyik céljául, hogy egyszerű és szép látványi világukat a mese szolgálatába állítva visszaadják műfajuk eredeti rangját. Az előadásban maguk készítette, természetes anyagú bábjaikkal, lantzenével kísérve jelenítette meg Michel a Tina által archaikusan recitált történetet.¹¹

¹¹ Pannalal's Puppets (Svájc, Genf): Hollókirály. A bábokat és a díszleteket tervezte, a darabot rendezte és játssza: Tina és Michel Perret-Gentil. A darab zenéjét szerezte: Alice Kelly-Bernard.

Az előadás ismertetőjéből idézünk: „A tündérmesék világa az embernek a szellemek jó hatalmában való feltétlen hitéből táplálkozik. Ott, ahol a jó szellemi erők jelen vannak, mindig is lesznek olyan mesék, melyek tovább növelik és erősítik a hallgató hitét az életben és a szellemi hatalmak jóságában. (...) A darab témája az ember felszabadítása. Egy embert, aki azelőtt király volt, a nagy hatalmú gonosz –